

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Det sidste skal jeg lade ligge. Jeg vil kun komme med en enkelt bemærkning til det ærede medlem. Jeg forstod det ærede medlem derhen, at det, han havde ønsket, var, at vi i lovforslaget skulle præcisere, hvad det er for specielle byggearbejder, der i øjeblikket påtænkes, og som vil kunne være servitutstridige. Men det ville altså sige, at hvis vi om nogle år måtte nå dertil, at vi på dette område må foretage yderligere byggearbejder — og det tør ingen med kendskab til forholdene udelukke — så skulle vi hver gang komme med forslag til en ekspropriationslov. Det kan ikke være hensigtsmæssigt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Karl Max Rasmussen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udvidelse af kontorbygning for verdenssundhedsorganisationen.

(Lovforslaget (nr. 28) findes i tillæg A. sp. 377, fremsættelsen i tidenden sp. 806).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Jørgensen: Det her foreliggende lovforslag tager sigte på at fremskaffe en aldeles nødvendig udvidelse af verdenssundhedsorganisationen WHO's lokaler på Scherfigsvej, idet der i de ca. 7 år, institutionen har været placeret her i København, er sket en personaleforøgelse fra godt 50 til 150 personer. Lokalebehovet er i dag så akut, at man meget alvorligt har overvejet at flytte institutionen fra København, ja, fra Danmark i det hele taget, hvilket efter min mening ville være et prestigetab for os. Jeg er derfor enig med den højtærede minister

i det initiativ, der er taget for at bevare institutionen her i landet. Der er da heller ikke nogen, der på noget tidspunkt i finansudvalget, hvor sagen for over 7 år siden var til behandling første gang, har reageret over for det hensigtsmæssige i, at organisationen bevares her, eller det hensigtsmæssige i at bevilge de fornødne midler til det her anførte formål. Finansudvalget har enstemmigt bevilget penge til erhvervelsen, først af ejendommen Scherfigsvej nr. 8 og pengene til dens ombygning, dernæst til erhvervelsen af Scherfigsvej nr. 9. For begge byggeriers vedkommende har Københavns kommune givet de nødvendige dispensationer fra de servitutter, som i sin tid blev lagt på ejendommene, og der har så vidt mig bekendt ikke været nogen reaktion fra grundejerside vedrørende erhvervelsen af Scherfigsvej 8, som skete allerede i 1955. Reaktionen over for ophævelsen af disse servitutter opstod først, da indenrigsministeren med finansudvalgets enstemmige tilslutning erhvervede Scherfigsvej 9 med eventuel udvidelse af WHO's lokaler for øje. Forud for erhvervelsen af denne ejendom havde et udvalg, nedsat af indenrigs- og boligministeriet, i samarbejde med WHO undersøgt mulighederne for en anden placering, uden at dette lykkedes, da man fra WHO's side måtte fastholde en central placering af hensyn til de mange udlændinge og andre, som havde ærinde i institutionen.

Ud fra denne begrundelse kan jeg ikke se, at ministeren har haft andre muligheder end den, der foreligger her, nemlig gennem ekspropriation at ophæve de servitutter, som påhviler de pågældende ejendomme, navnlig da det har været umuligt for ministeren, så vidt jeg kan skønne, at opfylde de betingelser, som grundejerlavet derude har stillet. Kravene gik fra grundejerlavets side ud på, at færdslen skulle ordnes på en sådan måde, at kvarteret igen kunne få sin oprindelige karakter af et roligt villakvarter. Disse krav kunne som sagt ikke opfyldes, og jeg kan derfor ikke se, at ministeren har haft nogen anden fremgangsmåde at følge end den, der er angivet i lovforslaget. På baggrund heraf finder jeg ministerens fremgangsmåde korrekt, og jeg forstår ikke rigtig det angreb, som er rettet imod ministeren ved flere lejligheder, bl. a. i Berlingske Aftenavis den 21. november

[Peter Jørgensen.]

1964, hvor man påstår, at ministeren har fremsat dette lovforslag, inden endelig forhandling med grundejerlavet havde fundet sted. På grund af det ultimatum, som jeg her har nævnt, var der jo simpelt hen efter min mening ikke mere at forhandle om.

Jeg skal ikke her ved første behandling komme ind på de mange enkeltheder, som dette lovforslag kan give anledning til at omtale, arealstørrelse o. lign., men jeg synes, det er rimeligt, at forslaget bliver behandlet i et udvalg, og at dette udvalg får lejlighed til at besigtige forholdene på stedet for ved selvsyn at danne sig et skøn derover. Ud fra de her fremsatte betragtninger og under hensyn til den interesse, som jeg mener landet må have i løsning af denne opgave, skal jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Thisted Knudsen: Jeg kan for anden gang i dag erklære mig enig med ministeren. Ligesom det ærede medlem hr. Peter Jørgensen ønsker også vi at bevare her i Danmark den afdeling af verdenssundhedsorganisationen, som vi fik i 1957. Vi erkender også, at der må være et lokaleproblem, og i Danmark er vi jo gæstfrie og vil gerne løse et sådant problem. Dog forstår jeg ikke helt ministerens fremsættelsestale, når der siges, at hvis ikke man får disse lokaler ret omgående, kan det forventes, at man flytter bort fra dette land. Jeg tror, det havde været visere af den højtærede indenrigsminister at spare denne bemærkning; den kunne vi eventuelt have fået i udvalget. Jeg mener, at det er lidt ejendommeligt at sige til folketinget, at sådan er forholdet. Det er muligvis rigtigt.

Når så vi kommer til lovforslagets § 2, der jo indeholder bestemmelserne om ekspropriation af visse servitutrettigheder, bevæger vi os ind på et ganske særligt område, og jeg mener, at det ville være et meget mærkværdigt folketing, om ikke det følte det som sin pligt, når det står over for et forslag af denne beskaffenhed, at påse alt, hvad man skal, når en ekspropriation skal gennemføres, navnlig at grundlovens regler er opfyldt. Det vil også være naturligt i en situation som denne, at folketinget var helt klar over, at man fra statens side havde gjort, hvad menneskeligt muligt var for at

blive enig med de private grundejere. Jeg ved af erfaring som gammel sagfører, at for at forhandle med en modpart kræves der en vis bredde, en vis smidighed og en vis forståelse, og der hersker efter min opfattelse en vis mystik indtil nu om de forhandlinger, der allerede er foregået mellem staten på den ene side og de private grundejere på den anden.

Jeg synes heller ikke, at bemærkningerne til lovforslaget er helt fyldestgørende. I den foregående sag stod vi over for et hospital, hvor vi er enige om, sådan som praksis har udviklet sig, at man har en ubetinget ekspropriationsret. Men når så vi står over for noget helt andet, nemlig et kontorlokale — jeg kan spørge ministeren: har man noget fortilfælde af lovforslag af denne beskaffenhed — bringer det, netop fordi det er et kontorlokale, jo tvivl i et så ydmygt sind som mit, der i hvert fald gerne vil overholde grundlovens bestemmelser meget nøje, men som også ser, at der er økonomisk stærke grunde, som taler for, at udvidelsen foregår netop på det sted, hvor man foreslår det.

Jeg vil altså kun sige til den højtærede indenrigsminister, at dette lovforslag fortjener en meget indgående udvalgsbehandling; jeg er tilhænger af det princip — det har jeg altid været — at staten ikke kan benytte ekspropriationen som et instrument til ethvert formål eller ved enhver lejlighed, hvor private rettigheder lægger sig på tværs af statens interesser. Jeg må derfor forbeholde mig mit partis stilling, indtil udvalgsbehandlingen har fundet sted; vi venter, at vi i udvalget kan få klaret alle problemerne og få fastere grund under fødderne end den, den højtærede indenrigsminister har præsteret med bemærkningerne til lovforslaget.

Ninn-Hansen: Det ærede medlem hr. Peter Jørgensen hæftede sig meget ved, at finansudvalget havde givet tilslutning til det byggeri, der i sin tid fandt sted på Scherfigsvej til brug for verdenssundhedsorganisationen. Det ærede medlem hæftede sig endvidere ved, at der var og er et almindeligt ønske om at bevare verdenssundhedsorganisationen her i landet. Det er alt sammen meget interessant, men har jo ikke så forfærdelig meget med sagen at

[Ninn-Hansen.]

gøre. Spørgsmålet om, hvorvidt vi ønsker bygningen, har forbindelse med de byggeplaner, hvortil der kan gives bevilling, og det er der jo ingen der indvender noget imod. Det afgørende, det aldeles afgørende, er, om man mener, at der i dette tilfælde skal være adgang til ekspropriation.

Jeg beklager ligesom det ærede medlem hr. Thisted Knudsen, at den højtærede indenrigsminister ikke kan komme til det høje ting med et forhandlingsresultat. Vi har fra anden side hørt bemærkninger om — igennem breve, der er sendt til den højtærede minister og offentliggjort — at der ikke er gjort tilstrækkeligt alvorlige forsøg på at opnå et sådant resultat. Jeg går ud fra, at den højtærede minister vil kommentere dette, og jeg skal derfor ikke gå nærmere ind på det.

Det, den højtærede minister kommer med, er altså et forslag til ekspropriation, og dér er det jo ikke tilstrækkeligt — det er alle klar over — at de pågældende servitutter hindrer staten i at foretage en udbygning, som staten gerne ville foretage. Man ser daglig i mangfoldige tilfælde, hvordan virksomheder ikke kan foretage de af dem ønskede udvidelser, fordi det kommer til at stride mod servitutter, mod byplanbestemmelser, mod naturfredningslove, og hvad det ellers kan være. Vi ved også, at virksomheder må flytte i disse tilfælde, eller at man må nedlægge særdeles anerkendelsesværdige institutioner, fordi det strider mod den bygningskarakter, der skal være dér på stedet.

Spørgsmålet er altså, om man kan sige, at vi her står over for et tilfælde af en sådan karakter, at ekspropriationsadgangen skal være der. Jeg behøver ikke at minde den højtærede minister om, hvad der står i grundlovens § 73, stk. 1. Jeg går ud fra, at den pågældende bestemmelse aldrig er ude af den højtærede ministers tanker — i hvert fald ikke § 73, stk. 2, det er jeg da helt klar over — og den højtærede minister kender altså, som alle gør det, betydningen af, at man skal vurdere spørgsmålet om ekspropriation efter, om det er tilfælde, hvor almenvellet kræver det. Foreligger der her et sådant tilfælde, hvor man må sige, at almenvellet kræver det, eller er vi blot inde på et af de mange

områder, som private ofte står over for, når de ikke kan foretage de af dem ønskede udvidelser?

Man ønsker kontoret udvidet, fordi personalet er blevet større; det er den eneste begrundelse, jeg egentlig rigtig kan se i lovforslagets bemærkninger og i fremsættelsestalen, og jeg ved ikke, om man kan sige, at det går i retning af almenvellet. Er det, at russisk nu er blevet arbejds sproget inden for verdenssundhedsorganisationen, tilstrækkeligt til at hævde, at man har ekspropriationsadgangen efter grundlovens § 73, stk. 1 — vil almenvellet i dette tilfælde tilsige, at man skal kunne gennemføre en ekspropriation?

Ja, vi skal selvfølgelig gerne undersøge sagen nærmere. Jeg håber, at den højtærede minister kan have andre grunde end de her nævnte til at hævde, at folketinget i dette tilfælde bør kunne give tilslutning, men jeg er for så vidt ked af, at der kommer et lovforslag af denne karakter.

Den højtærede minister har været meget inde på, at ved begge de lovforslag, vi i dag behandler, er servitutterne ikke længere helt tidssvarende. Det kunne måske se ud, som om den højtærede minister ikke bedømmer betydningen af eksisterende servitutter helt rigtigt. Men hvem skal egentlig respektere servitutter mere, end staten skal gøre det? Den stat, der igennem ny lovgivning, anerkendelsesværdig lovgivning — byplanloven, landsbyggeoven, naturfredningsloven — lægger sig ind og hindrer dispositioner, skal den samme stat ikke være den første til at respektere de tilfælde, hvor man har været forudseende nok til at fastlægge gennem servitutter sådanne rammer for en bygnings karakter, som vi er interesseret i? Jeg tror, det har betydning, at vi anerkender, at servitutter har deres store værdi, for hvis vi er alt for meget parat til at udslette dem, går vi imod den lovgivning, hvis karakter vi i øvrigt sætter pris på, fordi den sikrer en fornuftig udbygning, fordi den sikrer, at vi ikke får en uharmonisk bebyggelse, fordi den sikrer hele karakteren af bebyggelsen. Jeg håber derfor, at den højtærede minister kan gøre denne sag færdig på en eller anden måde uden en lovgivning.

Hvis den højtærede minister har forstået mine bemærkninger på den måde, at vor

[Ninn-Hansen.]

sympati for de to lovforslag, der er fremsat, ikke er lige stor, så har den højtærede minister forstået dem ganske rigtigt.

Svend Haugaard: Bekæmpelsen af smitsomme sygdomme må nødvendigvis være en international opgave. Som bekendt standser sygdomme ikke ved landegrænserne, hvor meget man end spærrer af. Og så ville det i øvrigt være et dårligt bidrag til den nye tid, hvor vi gerne skulle tænke i medmennesker, hvis ikke vi 100 pct. gik ind for en international sygdomsbekæmpelse.

Verdenssundhedsorganisationen har med ret små midler udført et meget dygtigt arbejde. Hvor bevillinger til rustninger i reglen flyder forholdsvis ubegrænset, har verdenssundhedsorganisationen næsten konstant været i nød for tilstrækkelig økonomisk bistand. En sygdom som malaria f. eks., som årlig bortriver ca. 3 mill. mennesker, kunne omtrent have været udryddet i dag, hvis man blot havde villet stille de nødvendige midler til rådighed. Jeg har personlig et par gange haft den oplevelse på meget nært hold at se verdenssundhedsorganisationen i arbejde, og jeg føler trang til at sige, at jeg er fuld af beundring for den indsats, der gøres igennem denne organisation.

Danmark har ingen hovedkontorer for FN's hjælpeorganisationer, som en del andre lande har det, men vi blev i 1957 tildelt et europæisk regionalkontor for verdenssundhedsorganisationen. Jeg synes, det falder ganske naturligt, at netop denne gren af det internationale arbejde finder sin boplads her, idet Danmark gennem seruminstitutets og tuberkulosebekæmpelsens fortrinlige internationale indsats har gjort sig virkelig fortjent dertil, men jeg mener, det ville være en forsmædelse for os, hvis verdenssundhedsorganisationen efter få års ophold her i landet skulle tvinges til at flytte, fordi vi ikke stiller de nødvendige lokaler til rådighed. Det er for så vidt forsmædeligt nok, at det overhovedet har været nødvendigt at true med at flytte bort, blot for at få os til at reagere. Det ærede medlem hr. Thisted Knudsen talte noget om vor store gæstfrihed. Det er så som så med gæstfriheden, når gæsterne må true med at flytte, for at de kan blive ordentlig behandlet.

Der kan ikke være nogen som helst tvivl om, at vi må skaffe både de nødvendige arealer og også de nødvendige midler til at bygge de bygninger, der skal være på arealerne. Det må forudses, at organisationsstigningens betydning, ikke mindst for de tekniske bistandsprogrammer, vil kræve stadig mere plads, og det er derfor ikke ubegrundet, at man har undersøgt muligheden for at finde en helt ny placering; men når, som det er tilfældet, denne ikke kan findes inden for en radius af 25-30 km og det så tilmed ville være en langt dyrere løsning, fordi den nuværende bygning, som dog dækker en god del af behovet, måtte opgives, er det absolut ikke nogen brugbar løsning.

Principielt er der noget tiltalende i, at man flytter institutioner bort fra storbyerne, men det ville dog være ganske urimeligt, at det skulle være en international organisation som verdenssundhedsorganisationen, der skulle lægge for. Det foreliggende lovforslag åbner mulighed for en tilfredsstillende løsning i hvert tilfælde i en årrække fremover. Men naturligvis kan der være ubehageligheder for kvarterets beboere i forbindelse med planens gennemførelse, og jeg tænker her især på lukningen af Scherfigsvej. Jeg har dog svært ved at se, at ubehaget er slet så stort, som grundejerforeningen vil påstå, men det er ret naturligt, at man tænker mere lokalt end alment i sådanne situationer.

Ekspropriationer er altid ubehagelige. Jeg mener dog, der er forskel på formålet. Jeg ville personligt hellere ekspropriere til verdenssundhedsorganisationen end være med til nogle af disse ekspropriationer, der forberedes i visse dele af landet; jeg tænker på visse egne i Vestjylland.

Når Københavns kommune har givet dispensation fra servitutbestemmelserne og der tages tilbørligt hensyn til beboernes færdselsinteresser, kan der for mig ikke være nogen tvivl om berettigelsen i at give den lovmæssige sikkerhed for, at udvidelsen kan ske i tilslutning til de nuværende bygninger. Men jeg vil gerne lægge vægt på, at jeg synes, det ville være rigtigt, at et udvalg får lejlighed til at høre begge parter i sagen og ikke mindst får en vægtig begrundelse for, at man er nødt til at tage et stykke af Scherfigsvej i stedet for eventuelt at ophæve

[Svend Haugaard.]

servitutbestemmelserne med hensyn til, at kun en fjerdedel af arealet må bebygges.

Jeg vil imidlertid herudfra gerne anbefale lovforslaget til udvalg og til videre behandling.

Arne Larsen: Også socialistisk folkeparti stiller sig positivt til det af den højtærede indenrigsminister fremsatte lovforslag om udvidelse af kontorbygningen for verdenssundhedsorganisationen.

Vi finder det påkrævet og meget ønskeligt, at man imødekommer verdenssundhedsorganisationens ønsker, og at man giver denne organisation de bedst mulige arbejdsbetingelser, altså også hermed imødekommer dens ønsker om en udvidelse af dens kontorlokaler. Danmark har påtaget sig værtskabet for verdenssundhedsorganisationens regionalkontor for Europa. For øjeblikket råder organisationen over en ejendom på Scherfigsvej nr. 8, hvor der tidligere var tuberkuloseforskningskontor, og i tilslutning til denne bygning opførtes der i 1957 en ny kontorbygning til brug for regionalkontoret. I de forløbne år er verdenssundhedsorganisationens virksomhed blevet stærkt udvidet, hvilket er meget påskønnelsesværdigt. Men dette har altså medført, at det nu bliver nødvendigt at stille et kontorareal til rådighed.

Det vil af mange årsager ikke være praktisk at flytte organisationens kontorer uden for København, hvorfor vi kan anbefale den løsning, som nu er foreslået af den højtærede indenrigsminister, således at staten på den i 1961 erhvervede genboejendom får mulighed for at opføre en ny kontorbygning med samme bruttoareal på 3.000 m² og en tilbygning indeholdende mødesal og konferenceværelse. Udgifterne er anslået til ca. 7 mill. kr., og det kan næppe afskrække nogen.

Socialistisk folkeparti giver som sagt sin varme tilslutning til dette, ligesom vi gerne vil være med til at give indenrigsministeren bemyndigelse til at foretage de nødvendige ekspropriationer. Naturligvis skal man tage mest muligt hensyn til private interesser, og måske en fornyet forhandling med grundejerne i det omtalte kvarter kan løse nogle af problemerne. Også jeg anser det for at være lidet hensigtsmæssigt at lukke Scher-

figsvej. Måske kan man finde en anden løsning med hensyn til byggeriet, og vi vil gerne være med til at løse disse problemer i udvalget.

Johan Asmussen: Jeg kan på de uafhængiges vegne tilslutte mig de synspunkter og betænkeligheder, som er fremkommet fra de ærede medlemmer hr. Thisted Knudsens og hr. Ninn-Hansens side. Vi ser naturligvis med den største sympati på verdenssundhedsorganisationen og også på, at den placeres med domicil her i Danmark. Jeg skal ikke bestride, at det danske almenvel kan omfatte ønsket om at placere denne organisation i Danmark, og derfor er vi fra mit partis side principielt positivt indstillet over for tanken om også at foretage eventuelt nødvendige ekspropriationer for at imødekomme dette hensyn. Men jeg stiller mig overordentlig skeptisk over for, hvorvidt det danske almenvel kræver, at denne organisation placeres lige akkurat på Scherfigsvej, og at der bygges lige akkurat på den måde, at en vej skal lukkes, at der skal bygges hen over den vej o. s. v. Jeg anser det for overordentlig tvivlsomt, om almenvellet kan bære så langt som dertil.

Jeg skal ikke gentage de synspunkter, som blev fremført fra venstres og de konservatives side, men gøre et par enkelte tilføjelser dertil.

Så vidt jeg har forstået, var det sådan, da man begyndte derude og havde købt Scherfigsvej nr. 8 og fandt ud af, at det ikke var stort nok, efterhånden som virksomheden tog omfang, at man kunne have klaret sig, hvis man ikke dér havde haft servitutten om, at der kun må bebygges en fjerdedel af grunden; det synes i hvert fald at fremgå af bemærkningerne. Men så kan jeg ikke rigtig forstå, hvorfor man ikke dengang — og måske nu i dag — kunne ekspropriere, for så vidt angår denne byggebegrænsning, for så kunne man jo måske have klaret sig på Scherfigsvej nr. 8. Men det har man altså ikke gjort; man har søgt efter andre muligheder, og man har åbenbart først overvejet, om man kunne flytte uden for byen, men det afvises, og jeg synes, at det afvises lidt vel flot. Det siges, at så er man nødt til at søge 25-30 km uden for byen, og det vil organisationen ikke være med til, så vil den flytte fra

[Johan Asmussen.]

landet. Jeg synes også, det er sådan en lidt kedelig trussel. Men det kunne jo tænkes, at man kunne finde steder, der lå lidt nærmere; både i Glostrup og på Amager og måske andre steder synes jeg der måtte være muligheder.

Men nu har man så uden videre og på en vis måde på forventet efterbevilling låst sig temmelig fast på denne løsning på begge sider af Scherfigsvej og er gået vel vidt. Jeg har også indtryk af, at der, som det ærede medlem hr. Thisted Knudsen antydede, var en vis mystik eller uklarhed med hensyn til, hvor meget man egentlig havde forhandlet og ikke forhandlet med grundejerlavet derude, men det bliver vel opklaret.

Der forekom mig også at være en vis mystik med hensyn til Københavns kommunes dispensation. Vi ved jo, at påtale retten ligger dels hos grundejerne — den kan der ikke være nogen tvivl om — dels hos Københavns kommune. Det oplyses, at kommunen først i, jeg tror, det var 1954, har givet dispensation vedrørende Scherfigsvej nr. 8, og nu har den allerede givet dispensation også vedrørende Scherfigsvej nr. 9. Men jeg kan ikke forstå, hvordan det kan gå til, for i servitutbestemmelserne, der er aftrykt som bilag til lovforslaget, står der udtrykkeligt, at Københavns kommunalbestyrelses beslutning om ophævelse af servituten først kan tages efter den 1. januar 1990; det kan jeg ikke rigtig få til at rime med, at man allerede i dag på denne del af området har ment overhovedet at kunne tage beslutning om ophævelsen. Men det hjælper jo ikke, så længe de private påtaleberettigede ikke stiller sig på lignende måde, og det gør de ikke, så vidt jeg forstår. Grunden til, at de ikke gør det, er, at det i endnu højere grad end for Rosenvænget gælder for dette kvarter, at det den dag i dag er et overordentlig dejligt villa-kvarter til glæde for dets mennesker og formentlig også til glæde for andre, som ikke bor der, for både dette kvarter og Rosenvænget hører til de få grønne områder, der endnu er tilbage i kommunen, og som man bør gøre hvad man kan for at beskytte så længe som muligt. Når jeg understreger ordene „så længe som muligt“,

er det, fordi servitutterne på hele Scherfigsvejskvarteret udløber netop i 1990.

Det undrer mig derfor også lidt, at man i det hele taget mener, at der er nogen virkelig fremtidsmening i netop under hensyntagen til verdenssundhedsorganisationens egne interesser at lægge alting an på denne placering. Det forekommer mig, at den med rette så moderne langtidspanlægning ikke rigtig gør sig gældende her. Så vidt jeg har forstået, er det nemlig sådan, at Københavns havn har planer om fra 1991, når servitutterne automatisk skal eller kan bortfalde her, at udvide nordhavnen med tilslutning til Tuborg havn. Det vil sige, at hele dette kvarter til den tid efter allerede nu skitserede planer skal være havnekvarter, og et havnekvarter må jo bl. a. kræve tilkørselsveje og vil uden tvivl gøre dette kvarter til noget helt andet, end det er nu. Det forekommer mig, at man er ved at låse sig fast på noget, som måske inden for en forholdsvis overskuelig årrække ikke er særlig praktisk for WHO.

I denne forbindelse vil jeg også pege på, at det kunne jo være, at organisationen allerede inden den tid kunne få brug for yderligere udvidelser. Det har vist sig i løbet af ganske få år, at kravene, behovene, er steget meget hurtigt. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at lige nord for det areal, hvorpå organisationens ejendom er beliggende, ligger Tuborgs areal, og det kan vistnok betragtes som aldeles givet, at Tuborg ikke har tænkt sig under nogen omstændigheder at afgive noget af arealet, så der vil ikke være nogen mulighed for senere udvidelser ad de veje. Derfor mener jeg, at man kan sætte et stort spørgsmålstegn ved, om det er det rette, man gør set på længere sigt — netop for at gøre det så godt som muligt for verdenssundhedsorganisationen — at låse sig fast her. I hvert tilfælde kan jeg ikke anerkende, at det danske almenvel kræver en placering på Scherfigsvej nr. 8 og nr. 9.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Jeg takker for den modtagelse, lovforslaget fik. Jeg mener ikke, det er for dristigt at takke for det, og jeg har den overbevisning, at når vi i udvalget har gennemgået alle de enkeltheder, der her ved første behandling

[Indenrigsministeren.]

er peget på, vil udvalget samle sig i enighed om den løsning, lovforslaget i princippet er udtryk for.

Det ærede medlem hr. Thisted Knudsen gjorde en bemærkning om, at han fandt det lidt uheldigt, at der i lovforslagets bemærkninger var optaget en udtalelse om, at verdenssundhedsorganisationen, hvis ikke denne løsning gennemføres, ville flytte sit sæde til et andet land, og det ærede medlem hr. Johan Asmussen hæftede sig også derved. Jeg vil gerne om dette sige, at jeg fandt det rimeligt at meddele i bemærkningerne til lovforslaget, hvorledes den implicerede organisations stilling til spørgsmålet er. Man kan optage det som en trussel — det gør jeg ikke — og hvis jeg ikke havde oplyst det, tror jeg, man ville have bebrejdet mig, at jeg havde forholdt folketinget en meget væsentlig oplysning om WHO's standpunkt.

Det ærede medlem hr. Thisted Knudsen gjorde dernæst den bemærkning — og den blev støttet også fra anden side, bl. a. af det ærede medlem hr. Johan Asmussen og vistnok også af det ærede medlem hr. Ninn-Hansen — at der var nogen mystik omkring forhandlingerne. Ja, jeg bliver jo nødt til at sige, at det er der også. Nu skal vi jo ikke vente med at afsløre alting til udvalgsbehandlingen. Forholdet er dette, at vi tør i indenrigsministeriet ikke fastholde det meget stærke udtryk, der er anvendt i bemærkningerne på side 3, hvor der står:

„Efter at have fået meddelt dette“ — altså at grundejerlavets færdselemæssige ønsker ikke kunne opfyldes — „erklærede repræsentanter for grundejerlavet, at lavet herefter ville fastholde sin protest mod den påtænkte udvidelse af kontorbygningen på ejendommene Scherfigsvej 8 og 9.“

Jeg er nødt til at sige: det kan vi ikke dokumentere; vi kan ikke finde frem til nogen genpart af skrivelse eller noget notat. Imidlertid har opfattelsen simpelt hen været den i indenrigsministeriet, at man under de mange telefonsamtaler og andre former for kontakt, man har haft med grundejerlavet og dets repræsentanter, har gjort det ganske klart, at de ønsker, man havde fremsat, ikke lod sig realisere. Jeg vil gerne yderligere pege på, at grundejerlavets henvendelse havde en meget ultimativ karakter, idet

den nemlig gik ud på, at opfyldelsen af disse ønsker var en forudsætning for overhovedet at forhandle. Derfor måtte synspunktet i indenrigsministeriet være: en forhandling er nytteløs. Men jeg vil gerne tilføje, at vi i de seneste dage på ny har haft kontakt med grundejerlavet. Vi har ikke fået noget tilsagn om en forhandling ud over dette, at man naturligvis er villig til at tale om tingene, men det er da klart, at hvis vi gennem en forhandling med grundejerlavet kan opnå den løsning, som vi mener er den sagligt rigtigste, vil vi ikke gøre brug af den ekspropriationsbestemmelse, der er nedlagt i lovforslaget; det er temmelig oplagt.

Nu siger det ærede medlem hr. Thisted Knudsen, at han vil meget gerne overholde grundloven, og dertil vil jeg bemærke: det vil jeg rigtignok også gerne, men jeg tror i modsætning til det ærede medlem, at dette lovforslag er stemmende med grundloven, og jeg vil sige til det ærede medlem, at det, det her drejer sig om, er en afvejning af to hensyn. Det kan ikke anlægges alene som den principielle betragtning, at man må ikke træde en privat interesse for nær. Jeg gør opmærksom på — nogen kunne jo misforstå det, når de hører denne debat — at der er ikke tale om, at vi ønsker at ekspropriere privat ejendom på Scherfigsvej. Det, der er tale om, er, at man ønsker, hvis det er nødvendigt, at ekspropriere servitutrettigheder, der giver de pågældende mulighed for at nægte staten at udnytte en bygning til det formål, hvortil den er købt.

Også her må det være en selvfølge, at udvalget drager ud og besigtiger forholdene, og jeg tror, at en sådan besigtigelse vil overbevise alle om, at man ikke gennem den begrænsede ekspropriationsbeføjelse, § 2 indeholder, træder nogen berettiget interesse for nær, og lad mig føje til, ikke en interesse, der kan være erstatningsforpligtende for staten. Men der er en række spørgsmål, naturligvis, som vi må diskutere i udvalget.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen rejste rent principielt det spørgsmål: bør man kunne ekspropriere i tilfælde som det foreliggende, kræver almenvellet det? Derfor er det, jeg igen siger: vi må konkret vurdere, hvad det er for interesser, der støder sammen i denne situation. Der er

[Indenrigsministeren.]

ingen, der mister retten til deres ejendom derude. Det, der er tale om, er, at de mister retten til indsigelse, hvis reelle værdi for den pågældende formentlig end ikke eksisterer.

Når det ærede medlem hr. Ninn-Hansen i denne forbindelse hævder, at staten jo skal respektere servitutrettigheder, staten, som selv gennem byplanlægning, lovgivning og på anden måde pålægger borgerne forpligtelser, er jeg ikke sikker på, at det ærede medlem hr. Ninn-Hansen ved nærmere overvejelse vil fastholde sammenligningen mellem en ud fra samfundsmæssige hensyn, ud fra et almindeligt hensyn lagt byplan og ældgamle private servitutbestemmelser, hvis formål tiden må antages for længst i mangfoldige tilfælde at være løbet fra. Generelt kan sammenligningen — det mener jeg bestemt — ikke fastholdes.

Til det ærede medlem hr. Svend Haugaard vil jeg gerne sige, at vi naturligvis henviser sagen til et udvalg. De tanker, udvalgsmedlemmerne fremsætter, vil blive gjort til genstand for drøftelse, og de oplysninger, man ønsker fra administrationen, vil blive givet i det omfang, det kan lade sig gøre.

Til det ærede medlem hr. Arne Larsen vil jeg specielt sige, at problemet om lukning af Scherfigsvej næppe er stort. Jeg tror, beboerne på Scherfigsvej tværtimod vil være interesserede deri. Det, grundejerlavets medlemmer har været interesseret i, har været at flytte trafikken fra Strandøre, og den mulighed foreligger altså ikke. Strandøre er dels en meget bredere vej, dels en vej, der færdselsmæssigt ligger bedre i Strandpromenadekvarteret. Utvivlsomt var det grundejerlavets hensigt at flytte trafikken fra Strandøre enten til Scherfigsvej eller til en længere sydpå liggende vej, men også alt dette kan vi få lejlighed til at studere både i marken og ved hjælp af kort.

Jeg tror i og for sig, at jeg med de be-

mærkninger, jeg har gjort, også har svaret det ærede medlem hr. Johan Asmussen. Det ærede medlem og jeg har jo så svært ved at komme på talefod, så snart ordet ekspropriation bliver bragt i anvendelse. Jeg hørte med glæde, at det ærede medlem nu også vil sikre domstolenes uafhængighed. Det bliver da en kæmpeopgave.

Der var lige et problem, jeg gerne ville nævne over for det ærede medlem. Det var det ærede medlems holdning over for den tinglyste deklaration. Jeg læser den derhen, at der står, at Københavns kommunalbestyrelse efter den 1. januar 1990 kan ophæve samtlige servitutter og dermed i virkeligheden fjerne alle servitutrettigheder, medens kommunen naturligvis i dag som tidligere på egne vegne kan fratage at rejse sag på grundlag af servitutter.

Jeg takker altså for tilslutningen og giver udtryk for et ikke alene fromt, men, tror jeg, også velbegrundet håb om, at dette lovforslag kan gennemføres praktisk taget enstemmigt — jeg er lidt usikker på de uafhængige.

Ninn-Hansen: Det er selvfølgelig tilfredsstillende, at den højtærede minister klart siger, at bemærkningerne til lovforslaget har vist sig ikke at være helt rigtige, så den misforståelse nu ryddes af vejen. Men jeg er ikke sikker på, at den højtærede minister burde have tilføjet, at man havde det indtryk, at grundejernes afvisning havde en så ultimativ karakter, at man ikke kunne forhandle. Der foreligger jo en skrivelse til indenrigsministeriet af 3. oktober 1963 fra højesteretssagfører J. A. Melchior, og der står til sidst i denne skrivelse — jeg beder om tilladelse til at citere — :

„om den nærmere fremgangsmåde ved løsningen heraf er bestyrelsen rede til en forhandling med de kompetente myndigheder og afventer, at indenrigsministeriet formidler den nødvendige forbindelse til en sådan forhandling. Lavet forudsætter som en selvfølge, at repræsentanter for

[Ninn-Hansen.]

indenrigsministeriet deltager i forhandlingerne.“

Det vil jeg ikke kalde nogen ultimativ afvisning. Jeg synes tværtimod, at man har vist interesse for at forhandle om sagen, og så er det særdeles uheldigt, at man ikke fra indenrigsministeriets side deltager i en sådan videregående forhandling, men blot kommer med et lovforslag. Den måde synes jeg ikke staten bør forhandle på med dem, der har en berettiget interesse i denne sag.

Når den højtærede minister er så tillidvækkende eller ser med så megen tillid på resultatet af udvalgsforhandlingerne, vil jeg gerne tilføje over for den højtærede minister, at jeg tror, at indfrielsen af de forventninger, ministeren har, vil afhænge meget af, hvad de kommende forhandlinger med dem, der har den berettigede interesse, fører til. Jeg tror ikke, det bliver på det grundlag, hvorpå den højtærede minister har fremsat sit lovforslag, vi når til en samlet løsning her.

Endelig skal jeg blot tilføje, at jeg ikke helt forstår den skarpe adskillelse, ministeren foretager, mellem, om man eksproprierer privat ejendom eller servitutrettigheder. Servitutrettigheder er en del af ejendomsretten. For de pågældende beboere har det haft betydning, da de erhvervede deres hus — og det har vel stadig betydning — at der gjaldt sådanne servitutbestemmelser, således at området har kunnet bevare sin karakter. Det er en retting og en ejendomsrettighed, og jeg vil fastholde de bemærkninger, jeg i denne forbindelse sagde generelt om servitutrettigheder, at der er mange kommuner og private, som har været forudseende og har tilrettelagt meget på områder, hvor vi nu må have byplaner og anden lovgivning til at sikre en ordentlig og hensigtsmæssig bebyggelse, og derfor synes jeg, at staten må være den første til at respektere disse.

Johan Asmussen: Jeg kan give min fuldstændige tilslutning til det, det ærede medlem hr. Ninn-Hansen har sagt, også her til sidst. Jeg vil gerne — kun for en ordens skyld — gøre opmærksom på, at jeg ikke er enig med den højtærede minister i fortolkningen af bestemmelserne i den pågældende servitut med hensyn til Københavns kom-

munalbestyrelses ret til at tage beslutning om bortfald af servitutterne. Jeg mener ikke, det kan fortolkes sådan, at det kun gælder, når det drejer sig om en fuldstændig ophævelse af servitutterne over hele arealet.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup):

Til det ærede medlem hr. Johan Asmussen blot den bemærkning, at det bliver vi altså desværre heller ikke enige om.

Til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen vil jeg gerne sige, at jeg naturligvis blev grebet af ustyrlig glæde, da jeg hørte, at han betegnede mig som tillidvækkende, men jeg sank ned i den dybeste sorg, da jeg hørte, at det var en fortalelse. Det bør aldrig gentage sig. Sindsbevægelser af den art er alt for rystende, selv for en minister.

Det ærede medlem hæftede sig meget stærkt ved skrivelsen fra højesteretssagfører Melchior fra efteråret 1963; men jeg vil gerne understrege, at det, den skrivelse drejede sig om, var en forhandling om de færdselsmæssige betingelser, ejerlavet havde stillet. Denne forhandling fandt sted mellem den daværende justitsminister — som jeg har et indgående kendskab til — den daværende indenrigsminister og den daværende og nuværende minister for offentlige arbejder. Man nåede til det resultat, at man på det afgørende punkt ikke ville have mulighed for at imødekomme grundejerlavet. Det var baggrunden for de bemærkninger, jeg gjorde derom.

Endelig vil jeg sige til det ærede medlem: ja, jeg er da enig med det ærede medlem i, at en servitut er en del af ejendomsretten, men det ærede medlem vil erkende — navnlig når vi kommer ud at se på forholdene på stedet — at der var megen forskel på, om vi havde eksproprieret en ejendom fra en af ejerne eller begrænset de rettigheder, disse servitutter gav ham.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg forstår, at den højtærede minister med sin udtalelse også har villet rette den misforståelse, at det skulle være en afvisning af ultimativ karakter. Så er der rettet endnu en misforståelse, og vi kan forhandle om det.

Den højtærede minister bliver mere og mere tillidvækkende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Peter Jørgensen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om indfødsrets meddelelse.

(Lovforslaget (nr. 35) findes i tillæg A. sp. 489, fremsættelsen i tidenden sp. 1070).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Bladt: Jeg kan oplyse, at samtlige de på lovforslaget opførte ansøgninger om indfødsrets meddelelse er indgående gennemgået og behandlet i samt godkendt af indfødsretsudvalget. Det vil derfor ikke være nødvendigt at sende lovforslaget til udvalgsbehandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget. (Valg-liste m. v.).

(Lovforslaget (nr. 29) findes i tillæg A. sp. 391, fremsættelsen i tidenden sp. 809).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Holger Eriksen: Lovforslaget er udelukkende af praktisk karakter, og uden at gå i enkeltheder skal jeg anbefale det til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om mineralske råstoffer i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 30) findes i tillæg A. sp. 427, fremsættelsen i tidenden sp. 884).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om Grønlands geologiske undersøgelse.

(Lovforslaget (nr. 31) findes i tillæg A. sp. 445, fremsættelsen i tidenden sp. 884).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Dupont: Baggrunden for de to lovforslag er ønsket om at skabe en minelovgivning og foretage geologiske undersøgelser i Grønland med hensyntagen til de særegne forhold, der findes dér. Hidtil har man klaret sig med den danske undergrundslov gennem en kgl. anordning af 27. april 1935 samt med den nugældende lov af 8. maj 1950.

For at tilgodese de særlige grønlandske forhold blev der i 1960 nedsat en kommission, der fik til opgave at udarbejde udkast til minelov for Grønland. I juni 1963 afgav kommissionen betænkning, og stort set er de to lovforslag identiske med kommissionens udkast. De er begge tiltrådt af det grønlandske landsråd, hvorfor jeg også på den socialdemokratiske gruppes vegne kan anbefale lovforslagene til hurtig og velvillig behandling.

Det vil dog uden tvivl være hensigtsmæssigt, at lovforslagene bliver gjort til genstand for en udvalgsbehandling, idet forskellige spørgsmål bør afklares. For begge lovforslag gælder det, at der er to hensyn at tage, for det første hensynet til den grønlandske befolkning og dens rettigheder, for det andet hensynet til, at den grønlandske undergrund, der er statens ejendom, ikke bruges af fremmede kapitalinteresser til urimelig udbytning.

Selve minelovsforslaget har det hovedtræk, at der er tale om tre faser.

For det første en forundersøgelserperiode, idet tilladelse til at foretage geologiske undersøgelser efter råstoffer overalt i Grøn-